

A Morlock piac

A grafikus felület jó, mégis a parancssor az igazi.

A Unix nem egy termék, hanem egy monda, a megszállott programozók kultúrájának különös gondossággal összeállított mondája. A mi Gilgames eposzuk. Sok programozó ismeri, szereti és érti, s ők azt is tudják, ha szükséges, egészen az alapoktól újra felépíthetik. Ezt nagyon nehezen értik meg azok, akik képzeletben az operációs rendszer egy cég megvehető termékeként él.

Szívesen olvasom *Neal Stephenson* esszéit. Ismertebb művei a *Snow Crash* és a *Cryptonomicon*. Az *In the Beginning Was the Command Line* teljes terjedelmében megtalálható a Neten. A mű a parancssor használatának valós világára derít fényt: a gyakorlatias eredetiségére, a felmutatott eredményeken alapuló hagyományaira, a „legjobb eszköz az adott feladatra” hozzáállásra és arra, hogy a grafikus felületet használó többség mennyire nem érti meg a számítógép használatának ezt a jobb, elemibb módját (használatról van szó és nem csak közvetlen kapcsolatról).

Ez az írás a jövőről is szól. Stephenson történetének vége visszakanyarodik a kezdetekhez, a parancssorhoz. A parancssor használatát nem egyszerű, írja, de autótáv jávítani, vagy házat építeni sem az. „Az élet nagyon nehéz és bonyolult dolog” – foglalja össze –, „nincs olyan felület, ami ezt elrejthetné, aki nem hiszi, próbál jár. Ha nem szereted, hogy mások döntenek helyetted, el kellene kezdened saját döntéseidet meghozni.” Az elmúlt tizenöt évben a számítógép-felhasználók többsége úgy határozott, hogy a Microsoftra bízta a döntést. Személyes véleményem az, hogy a Microsoft túlonultul kevés elismerést kap a kedvező döntéseit illetően. A tény, hogy a rendkívül bonyolult eljárásokat és feladatokat kevésbé összetett, de rendkívül mutatós termékekkel alakították, önmagában egy hatalmas piaci siker. Manap-

ság elképzelhetetlen Microsoftprogramok nélkül az üzleti élet, olyan lenne mint az áruszállítás a belső égésű motorok nélkül. A programok gyakori hibáival szemben mindenütt méla beleynyugvás figyelhető meg. „Képzeld el, mi lenne, ha minden csütörtökön, amikor teljesen szokványos módon bekötöd a cipőd, az felrobbanna.”

– mondja *Jeff Rankin* – „A számítógépekkel kapcsolatban ez mindennapos, mégsem jut eszébe senkinek panaszkodni.” Stephenson két okot is megjelöl. Az emberek szeretik a közvetett tapasztalatokat. „Nézd csak meg a Disney sikerét: jobban kihasználja a közvetett tapasztalatokat, mint bárki más” – írja Stephenson. „Ha a Disney tudná, hogy mi az az operációs rendszer, és hogy az emberek miért használják, egy-két éven belül eltaposhatná a Microsoftot.” A másik ok, hogy „manapság túl elfoglaltak vagyunk ahhoz, hogy minden részletet megértsünk. Jobb valamit körülbelül megérteni, mint egyáltalán nem.”

A hangsúly a „minden”-en van. A személyi számítástechnika olyan becsvágygal született, ami bőven túlmutatott a lehetőségein. Mivel *lehetősége volt* arra, hogy szinte bármit megtegyen, meg is *kell*ett tennie mindent. És meglepő módon, több mint elégséges volt a kereslet a „szinte bármi”-re ahhoz, hogy vonzza a kockázati befektetőket, akik a programkészítő cégek sokaságát pénzelik. De hosszú távon (ami azért nem is volt olyan hosszú táv), úgy tűnik, csak egy cég értette meg, hogy pontosan mennyit tud a „szinte bármi”-ből egy PC megvalósítani, és hogy hogyan lehet az ebből fakadó bonyodalmakat a lehető legtöbb ember számára mérsékelni. Bármennyire is szörnyű a Microsoft más tekintetben, ez a felismerés a damaszkuszi fordulathoz hasonlítható.

Az eredmény: „kétrétegű rendszer, mint a Morlockok és az Eloik világa *H. G. Wells Időgép* című regényében, azzal a különbséggel, hogy itt minden fordítva van”.

Íme a magyarázat: A regényben az Eloik képviselik az elsatnyult felső réteget, a föld alatt élő Morlockok pedig – akik kiszolgálják őket – forgásban tartják a tudomány fogaskerekeit. A mi világunkban ez fordítva van. A Morlockok vannak kevesebben, és ők parancsolnak, mert értik, hogy mi hogyan működik. Az Eloik, akik sokkal többen vannak, mindent az őket átító elektronikus tömegtájékoztató eszközökből tanulnak, amit a könyveket olvasó Morlockok irányítanak és ellenőriznek. Ennyi tudatlan ember veszélyes lehet, ha rossz útra tér; ezért kialakítottunk egy olyan népszerű kultúrát, ami hihetetlenül fertőző, és kihéréli azokat, akiket megfertőz: nem akarnak döntéseket hozni, és képtelenek állást foglalni. A Morlock, aki bonyolult témakörök szakértője, s aki elég művelt és tetterős ahhoz, hogy felfogja a részleteket, Disney-típusú érzékelésre alapozott felületeket gyárt, azért, hogy az Eloik megkapja a lényegét anélkül, hogy megerőltetné az agyát, vagy unatkozni kellene.

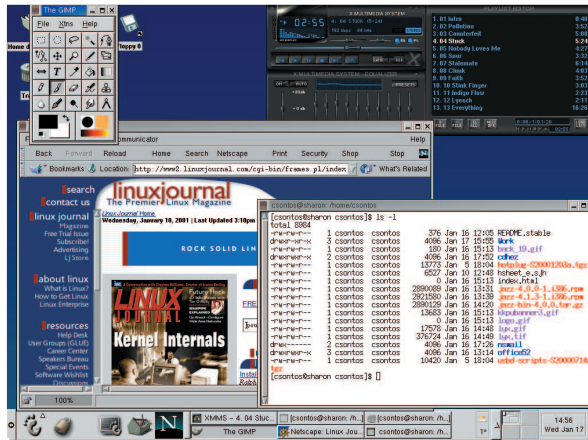
Hogy igazságos legyen, Stephenson elismeri a közvetett tapasztalatok kedvező társadalmi hatásait. Az a politika, amit az olyan szavazók kénye és kedve irányít, akik azt hiszik, hogy a pankrációban az ütések valóságosak, jogosan kétségbeejtő azok számára, akik nem így látják. De az olyan világok sem túl népszerű helyek, amelyeket parancssorból irányítanak, azaz keményvonalas értelmiségiek – legyenek világiak vagy egyháziak – kormányoznak. A kulturális különbségek érdekesekek, de az

```

office52@user/work:
ls -lrf |> xz -s |> xz -t
csontos@sharon csontos$ ls -l
total 354
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 376 Jan 16 12:05 README.stable
drwxr-xr-x 2 csontos csontos 4096 Jan 10 12:47 work
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 189 Jan 16 15:13 back_19.gif
drwxr-xr-x 2 csontos csontos 4096 Jan 16 17:52 cdwex
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 13773 Jan 5 18:04 httplog-520001203a.tgz
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 8927 Jan 10 12:48 hlsnet-a.gif
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 0 Jan 16 15:13 index.html
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 289089 Jan 16 15:21 jazz-4.0.0-1-1386.rpm
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 282150 Jan 16 15:29 jazz-4.1.5-1-1386.rpm
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 289129 Jan 16 14:20 jazz-bin-4.0.0.tar.gz
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 13683 Jan 16 15:13 kpubanner5.gif
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 0 Jan 16 15:13 lpg.gif
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 17578 Jan 16 14:48 lpg.gif
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 376724 Jan 16 14:49 lpg.tif
drwxr-xr-x 2 csontos csontos 4096 Jan 16 17:26 nra11
drwxr-xr-x 2 csontos csontos 4096 Jan 16 15:14 office52
-rw-rw-r-- 1 csontos csontos 10420 Jan 5 18:04 usbf-scripts-520000714a.tgz
csontos@sharon csontos$

```

igazat megvallva nem fontosak. Az igazi lényeges különbség a gyártók és a felhasználók között van. Osszuk a számítástechnika világát három osztályra és nézzük, hogyan vonhatunk párhuzamot a Morlockok és az Eloik világával: a PC-s munkafelület az Eloik birodalma. Az Apple megálmodta, a Microsoft birtokolja, és a legtöbbünk azt népesíti be. A kiszolgált egy kicsit keverék. Ez már a Morlockok világa, de sok benne az Eloivonás. Ezért nőnek a Linux és a Windows NT/2000 számadatai, abszolút értékben és piaci részesedésben egyaránt (semmiképpen nem akarom megsérteni azt a számtalan Morlockot, aki becsülettel dolgozik windowsos rendszerrel, programozza azt). A beágyazott világ egyedül a Morlockoké. Ez mindig így volt és mindig is így lesz. A beágyazott világban, ahol minden a sajátos szakterületekre tagolódásról szól, nevésséges elképzelés az olyan eszköz, ami mindet tud. A beágyazott világnak nem kellene csillogó-villogó szóképek, mert senki sem akarja, hogy egy gomb vagy egy szám lap „bármit” megtegyen, az alkalmazás függvényében. A beágyazott világban nincs „bármi”. Ha egy rádióállomást keresel,

vagy egy szelepet szabályozol, céleszközt használsz, ami másra nemigen jó. Kiderül, hogy a Linux, mivel a mérete kicsi, a felépítése moduleris, a rendszer jól ismert és nyílt forráskódú, eszményi végtelen sajátos, egyedi feladat megoldására. Mivel ez rengeteg dolgot foglal magába, várható, hogy a Morlockok népességének száma, felforgató tevékenysége és hatalma gyorsan fog nőni. Az eredmény egy sokkal mélyebbre ható és fontosabb forradalom lesz, mint a személyi számítástechnika. Az üzletemberek számára a legfontosabb kérdés ez lehet: *mennyi idő van még hátra addig, amíg a mindennapi egyedi feladatok*

ellátására megjelenő Linux elavulttá teszi a mai értelemben vett személyi számítástechnikát? Másképpen megfogalmazva, mikor lesz majd könnyebb és gyorsabb összebarkácsolni (vagy venni, esetleg venni és összebarkácsolni) egy Linuxon futó összevont számlázási és készletnyilvántartó rendszert, mint megbirkózni egy harmadik fél által gyártott programcsomaggal, aminek a nyűgös, öreg Windows 98-on kell futnia? Esetleg egy könyvviteli rendszert, ami könyvelés és TCP/IP-n kapcsolódik a világ többi részéhez és általános, megbízható gépen fut?

Nézzük másfelől a kérdést. *Mennyi időnek kell még eltelnie addig, amíg nem rúgnak ki valakit azért, mert Linuxot használ, amikor a vezető üzletemberek többsége Morlock?*

Lássunk egy jó kiindulópontot: az IBM-nél már ez a helyzet.

Doc Searls
(doc@ssc.com)
a Linux Journal
szerkesztője.

